

ANDERS DENKEN OVER DE DOOD

IN DE EPISODE WAARIN WE NU LEVEN, DE OVERGANG VAN HET ENE TIJDPERK NAAR EEN ANDER, WORDEN OP VELE GEBIEDEN NIEUWE ORIËNTATIES GEZOCHT. DAT GELDT OOK VOOR EEN VAN DE MEEST FUNDAMENTELE VRAAGSTUKKEN IN HET LEVEN, NAMELIJK DAT VAN DE DOOD. DE RITUELEN ROND DE DOOD ZIJN STEEDS MINDER VAST OMSCHREVEN EN ZIJN ONDERWERP VAN ONDERZOEK EN EXPERIMENT. SASSEN DIELEMANS DICKHAUT ONTWIKKELT INITIATIEVEN IN MAASTRICHT OM RUIMTE TE BIEDEN AAN VEELVORMIGE WENSEN VOOR UITVAARTEN WAARBIJ TEGELIJKERTIJD HET DENKEN OVER EN ONDERZOEK NAAR HET FENOMEEN VAN DE DOOD EN HAAR RITUELEN WORDT GESTIMULEERD. TEN EINDE DE FUNERAIERE CULTUUR TE ACTUALISEREN EN NIEUWE DIMENSIES TE KUNNEN TOEVOEGEN, IS HET VAN BELANG OM HET VRAAGSTUK VAN DE DOOD INTEGRAAL TE BENADEREN.

De huidige rituelen vinden hun oorsprong in de vele traditionele opvattingen waarbij de fysieke dood vaak als een eindpunt wordt gezien. Ook uitvaartfaciliteiten zijn nog vaak vanuit deze gedachte vormgegeven. Positieve elementen die de laatste jaren daaraan zijn toegevoegd, komen meestal voort uit het streven nabestaanden te ontlasten, maar men staat vaak niet stil bij de diepere betekenis van de dood, de relatie tussen het leven en de dood, of er sprake is van leven na de dood of van eendigheid. Het opnieuw centraal stellen van het fundamentele vraagstuk van de dood en de variëteit aan antwoorden, zijn van elementair belang voor het vormgeven van de uitbreiding en optimalisering van de Begraafplaats Tongerseweg in Maastricht. In deze zoektocht naar antwoorden om te komen tot de ontwikkeling van hoogwaardige funeraire voorzieningen die passen bij de 21ste eeuw, zullen een aantal aspecten een zeer essentiële rol spelen.

DIVERSITEIT

De verbreding van perspectief en de steeds individuelere invulling van uitvaarten stellen ook SDD voor de opgave om tegemoet te komen aan deze diversiteit aan vragen. Binnen gepaste en aanvaardbare grenzen is het streven om een zo uitgebreid mogelijk repertoire aan rituelen aan te bieden. In het project Begraafplaats Tongerseweg wordt getracht om een zo breed mogelijk scala aan dienstverlening vorm te geven. De ruimten zijn op vele manieren in te richten, afhankelijk van de wensen en er is geen begrenzing in tijd en verblijf.

INDIVIDUEEL EN COLLECTIEF

Er bestaat in de beleving van de dood een paradox: enerzijds werpt de dood mensen terug op zichzelf; de eigen dood en de dood van de ander bevestigt de uniciteit. Anderzijds is de dood een ervaring die iedereen zal ondergaan, een collectief verschijnsel. Vanaf het begin van de 19e eeuw is er sprake van een toenemende tendens naar individualisering, ook met betrekking tot de dood, een proces dat zich ook in onze tijd nog voortzet. Tegelijkertijd kunnen we een kentering in dit proces waarnemen: het collectieve, de verbondenheid aan plaats, familie of andere groep krijgt weer gewicht. Zonder afbreuk te doen aan individuele wensen en respect te tonen voor de op de persoon betrokken ervaring, dient er bij nieuwe voorzieningen ook ruimte te worden verleend aan de ontmoeting met anderen, de uitwisseling van ervaringen en de ervaring van de dood als collectief en permanent fenomeen.

LEVENSZYCLI & OVERGANGEN

Zoals beschreven is de dood primair en vooral een op een individu betrokken gebeurtenis. Tegelijk is het een gebeurtenis in een stroom van levens en generaties; cycli van opeenvolgende levens. Binnen een mensenleven is de dood de meest ingrijpende gebeurtenis, maar er zijn ook andere gebeurtenissen die bepalend zijn voor een levensloop, te beginnen met de geboorte. Begraafplaatsen worden vanzelfsprekend geassocieerd met de dood, ze dragen ook vaak het karakter van verdriet en treurnis; tegelijkertijd herbergen ze de geschiedenis van generaties en

zijn ze een afspiegeling van de ontwikkeling van een gemeenschap. De begraafplaats Tongerseweg is derhalve een belangrijk archief waarin individuele levens geborgen zijn en vertegenwoordigt ze een collectie die bij kan dragen aan de identiteit van een stad en de educatie van volgende generaties.

Het levenseinde wordt vaak gezien als grens, en het leven wordt vaak beschouwd in het perspectief van de dood. In het begrip van de 'grens' ligt echter ook besloten de voorstelling van de 'overgang'. Een mensenleven en mensenlevens in het algemeen worden gekenmerkt door 'overgangen', momenten van verandering. De dood is in deze cycli van veranderingen een graverend moment. Tegelijk kennen we vele vergelijkbare momenten, te beginnen bij de geboorte, doop, huwelijk, etc. De dood en haar rituelen verdienen het dan ook een vitale plaats te verkrijgen in de cycli van het leven en de publieke ruimte; daar waar ze toegankelijk zijn op alledaagse wijze, zonder de waardigheid van de begraafplaats te offeren.

In het kader levenszycli en overgangen lijkt het voor de hand te liggen om voor de begraafplaats een prominentere plaats in te ruimen in het dagelijkse, openbare leven. Een conversie van begraafplaats naar park, van geslotenheid naar openbaarheid. Hoe deze nieuwe beelden van de dood voorgesteld of gedacht moeten worden, is onderwerp van onderzoek in het project voor de Begraafplaats Tongerseweg. Sassen Dielemans Dickhaut, samen met andere partners zijn verantwoordelijk voor dit initiatief.

EEN FAYOEM PORTRET

Het "portretteren" van de overledene, een uitvaartritueel van zowel de 21ste eeuw als van ca. 300 n.Chr. in Fayoum, een streek ten zuiden van Cairo, Egypte. Kunstwerken waar Egyptische, Romeinse-Christelijke en Griekse invloeden samen komen.

FISCAAL VOORDEEL?

Met ingang van 1 januari 2009 verdwijnt de aftrekregeling voor buitengewone uitgaven. Concreet betekent dit dat de kosten van een begrafenis, crematie of uitvaartverzekering dan niet langer fiscaal aftrekbaar zijn. Wij adviseren daarom nog in 2008 hiervoor een voorziening te treffen. Dit kan door een eenmalige storting van een geldbedrag ter bestrijding van uitvaartkosten bij Stichting DepositoFonds Sassen Dielemans.

SASSEN
Dielemans Dickhaut
UITVAARTVERZORGERS

St. Maartenslaan 101 (hoek Wycker Grachtstraat) Maastricht
Tel: 043 - 321 58 02/ 043 - 343 25 55/ 043 - 321 20 00,
Fax: 043 - 321 08 80 E-mail: info@sassenuitvaartverzorging.nl
Website: www.sassenuitvaartverzorging.nl